

УДК 316.334:37

Д.В. ЛЕБЕДЕНКО

ОСВІТНЬО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Сучасний глобалізаційний світ став велетенським обмінним пунктом інформації, він набуває глобального характеру, державні кордони та відстані вже не є суттєвою перешкодою для руху інформаційних потоків.

Ключові слова: глобалізація, глобалізаційний процес, обмін інформацією, освітньо-інформаційний простір.

Ще в 1949 р. німецький соціолог та соціальний філософ К. Ясперс висунув ідею про “глобальне єднання”, “єдине людство”, “єдину долю народів”, “створення цілісного планетарного світу людей” [9, с. 209]. Тема глобалізації має не тільки теоретичне, а і практичне значення. Вона привертає увагу представників соціологічних, громадських, природничих та технічних наук. Соціально-філософським, соціологічним, економічним, культурологічним проблемам глобалізації присвячено розробки зарубіжних дослідників Д. Бергера, Д. Белла, З. Бжезінського, К. Боулдінга, Д. Гелді, Д. Кессиді, Д. Медоуза, К. Поппера, Е. Тоффлера, Ф. Фукуями, С. Хантингтона, К. Ясперса. Проблеми глобалізації знайшли своє відображення в працях вітчизняних та російських дослідників, таких як: О. Білорус, Д. Гвішіані, В. Іноземцев, Е. Кочетов, В. Лукашевич, А. Урсул, І. Фролов, О. Чумаков. Проблеми побудови моделей майбутнього світового порядку, глобальної солідарності, спрямованої на перебудову свідомості людей і формування нового “глобального етносу”, прогнозування наслідків глобалізаційних процесів на світове співтовариство стали центральними в доповідях Римського клубу. Ці питання також розглядались та обговорювались на національних і міжнародних наукових конференціях.

Ідея глобалізації вперше з’явилася в маловідомих французьких та американських публікаціях 60-х рр. ХХ ст. Поняття “глобалізація” увійшло в науковий обіг у 70-ті рр. минулого століття. Воно пов’язується з новим етапом цивілізаційного розвитку, з особливостями постіндустріального виробництва [1].

У сучасному розумінні термін “глобалізація” з’явився в середині 80-х рр. ХХ ст. Появу цього терміна пов’язують з ім’ям Т. Левітта, який використав його в статті, що була опублікована в “Гарвард бізнес ревію” у 1983 р., а поширення він набув завдяки американському соціологу Р. Робертсону, який у 1985 р. дав визначення поняття “глобалізація” [2]. У зарубіжній і

вітчизняній науці немає єдиної точки зору щодо сутності процесу глобалізації.

“Глобалізація, – пише В. Лукашевич, – це об’єктивний соціальний процес, змістом якого є посилення взаємозв’язків та взаємозалежності національних економік, національних політичних та соціальних систем, національних культур, а також взаємодії людини з навколишнім середовищем. В основі глобалізації лежить розвиток світових ринків товарів, послуг, праці, капіталу” [4, с. 13].

Під процесом глобалізації слід розуміти, як відзначає Ф. Кессиді, загальні проблеми, що стосуються як світу в цілому, так і наслідків інтеграційних процесів у вигляді становлення єдиного світового ринку, вільного руху товарів і капіталу, а також поширення інформації [6, с. 37]. О. Чумаков описує “глобалізацію як процес універсалізації, становлення єдиних для всієї планети структур, зв’язків і відносин у різних сферах суспільного життя. Глобалізація характеризується єдиним світовим суспільним господарством, загальним економічним взаємозв’язком, глобальними комунікаціями” [7, с. 70].

Глобалізація в соціологічному контексті дуже часто розглядається з точки зору осмислювання специфіки розвитку як міжнародного, так і локального масштабу. Особливий інтерес становлять чотири взаємопов’язаних аспекти прояву глобалізації: економічний, політичний, культурний і технологічний. Усі вони так або інакше впливають на розвиток і реструктуризацію одного з найважливіших соціальних інститутів суспільства – системи освіти, роль і значення якої зростає в період входження суспільства в постіндустріальний етап свого розвитку.

Проте сучасна глобалізація, згідно з баченням А. Тойнбі, зумовлює низку викликів [3, с. 65]. “Суспільство знань” потребує якісно іншої освіти, а тому зумовлює перебудову освітніх систем, їх модернізацію відповідно до глобалізаційних викликів часу. Зокрема, нагальною потребою сьогодення для більшості країн світу постає необхідність переходу від усталеної адаптаційної освітньої моделі, притаманної індустріальному і постіндустріальному суспільствам, до моделі інноваційної, мета якої, на думку Е. Тоффлера, полягає в розвитку здібностей людини швидко й раціонально адаптуватися до мінливих умов. На його думку, в умовах подальшого безперервного зростання факторів швидкоплинності, новизни та різноманіття людям, котрі житимуть у суперіндустріальному суспільстві, знадобляться нові вміння і навички: вміння вчитися, вміння спілкуватися і вміння вибирати [5]. Тож процес глобалізації спричинив також низку модернізаційних зрушень, відповідно, суттєвий вплив глобалізація справляє і на національну систему освіти, зокрема, характерним явищем сьогодення стали:

– зміна сучасної філософсько-освітньої парадигми, в основу якої покладена ідея гуманізації і гуманітаризації вищої освіти та пріоритетності якості освіти;

- ступеневість освіти та продовження її тривалості (“освіта протягом життя”);
- впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу; активізація міжнародного обміну студентами і викладачами, їх академічної й трудової мобільності;
- розвиток дистанційної освіти (діяльність “електронних університетів”, що забезпечують освіту “без кордонів”);
- активне впровадження в навчальний процес інформаційно-комунікаційних технологій, новацій в управлінні вищою освітою, зміцнення децентралізованої управлінської моделі тощо.

Освітнім брендом і засобом євроінтеграційного простору став Болонський процес. Підтримуючи загальне розуміння мети процесу і обов’язків країн-учасниць, зазначених у Болонській декларації, і подальших комюніке в Празі, Берліні, Бергені, держава підтверджує свої обов’язки і щодо своїх дій у межах Болонського процесу з метою формування європейського простору вищої освіти.

Процес об’єднання Європи, його рух на схід супроводжується формуванням загального освітнього, комунікаційного і наукового простору, розробкою єдиних критеріїв і стандартів у цій галузі, де якість вищої освіти виступає головним принципом дієвості цього процесу.

Метою створення європейського освітньо-комунікаційного простору, з огляду на глобалізаційні процеси, постає забезпечення підготовки студентів до життя як активних громадян демократичного суспільства, до планування ними їх майбутньої кар’єри, а також можливостей для особистісного розвитку. Пріоритетним завданням вищої освіти визнається необхідність побудови і вдосконалення широкої та сучасної бази знань, стимулювання дослідної діяльності і використання інновацій.

Основним завданням європейського освітньо-комунікаційного простору як у межах окремої країни, так і в міжнародних масштабах, є справедливе визнання зрозумілих і порівнюваних ступенів, кваліфікацій вищої освіти, періодів навчання, попереднього навчання тощо. Україна, як і інші 37 країн – учасниць Болонського процесу, ратифікувала Конвенцію Ради Європи/ЮНЕСКО про визнання кваліфікацій вищої освіти в Європі – так звану Лісабонську конвенцію про визнання.

Українська дослідниця А. Ярошенко зазначає, що новітній інформаційній ері розвитку людства повинна відповідати нова філософія освіти, нові освітні системи, нова модель навчання. Наголошуючи на тому, що в умовах інформаційного суспільства, в процесі переходу від “споживацької” до нової, гуманістичної концепції людини, найголовнішою рисою освіти ХХІ ст. має стати рух до людини, до її духовності, розвиток її творчих здібностей та боротьба з технологічним снобізмом [8, с. 32].

Висновки. Отже, українська освіта має стати конкурентоспроможною в європейському і світовому просторі, а людина – захищеною, мобільною на ринку праці. Тому сьогодні є одним із

визначальних чинників відтворення інтелектуальних, продуктивних сил суспільства, і освіта, як ніколи, постає в центрі уваги людства.

Але орієнтуючись на думку вчених, можна зробити висновок, що глобалізація призводить до формування освітньої нерівності, адже неоднаковий доступ до знань, інформаційних технологій і мов міжнародного спілкування становить одну з головних причин появи нерівності в питаннях освіти. У зв'язку із запровадженням концепції вищої освіти як сфери послуг все ж таки послаблюються громадянсько-виховні функції, що перешкоджає формуванню патріотично налаштованої особистості, як того бажає кожна держава.

Список використаної літератури

1. Воробйова Л.С. Глобалізація як соціальне явище сучасності / Л.С. Воробйова // Наука. Релігія. Суспільство. – 2006. – № 2. – С. 199–204.
2. Иноземцев В.Л. Вестернизация как глобализация и “глобализация” как американизация / В.Л. Иноземцев // Вопросы философии. – 2004. – № 4. – С. 58–69.
3. Кудрявцева С.П. Міжнародна інформація / С.П. Кудрявцева, В.В. Колос. – К, 2005. – 400 с.
4. Лукашевич Н.П. Социология образования : конспект лекций / Н.П. Лукашевич, В.Т. Солодков ; [под ред. Н.П. Лукашевича]. – К. : МАУП, 1997. – 224 с.
5. Маруховський О.О. Інформаціональна парадигма як теоретико-методологічна основа модернізації вищої освіти / О.О. Маруховський // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти : матер. III Ірпінських міжнар. наук.-пед. читань. – Ірпінь : Нац. академія держ. податкової служби України, 2005. – С. 24–27.
6. Чешков М.А. Глобализация – глобальность – глобалистика / М.А. Чешков. – М. : ИМЭМО РАН, 2005. – 98 с.
7. Чумаков А.Н. Глобализация. Контуры целостного мира : монография / А.Н. Чумаков. – М. : Проспект, 2005. – 432 с.
8. Ярошенко А.О. Потенціал та ефективність освітньо-інформаційної політики / А.О. Ярошенко. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 256 с.
9. Ясперс К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс. – М. : Республика, 1994. – 527 с.

Лебеденко Д.В. Образовательно-коммуникационное пространство в контексте развития глобализационного процесса

Современный глобализационный мир стал гигантским обменным пунктом информации, он приобретает глобальный характер, государственные границы и расстояния уже не являются существенным препятствием для движения информационных потоков.

Ключевые слова: *глобализация, глобализационный процесс, обмен информацией, образовательно-информационное пространство.*

Lebedenko D. Educational and communications space in the context of the globalization process

The modern globalization world became the enormous exchange point of information, he acquires global character, state boundaries and distances already are not a substantial obstacle for motion of informative streams.

Key words: *globalization, globalization process, exchange information, educationally informative space.*